

ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

*Фастівець Н.П., здобувач,
Полтавська державна аграрна академія*

Досліджуються теоретичні аспекти розвитку та удосконалення інноваційно-інвестиційних моделей аграрного виробництва, уточнюються зміст та форми категорій «інновація», «інвестиція» з урахуванням сучасного стану науково-технічного прогресу.

Theoretical aspects of developing and improving innovation – and – investment agrarian production models are explored, the content and forms of categories „innovation”, „investment” are defined, more precisely taking into account of up – to – date state of scientific – and technical progress

Постановка проблеми. Важливим завданням соціально-економічного розвитку України постає забезпечення стійкого і збалансованого функціонування ринкової економіки, що ґрунтується на інноваційно-інвестиційній моделі, новітніх досягненнях науково-технічного прогресу, розширенні інформаційно-технологічного простору. Необхідною умовою досягнення цих довгострокових цілей є науково вивірена, цілеспрямована інноваційна та інвестиційна діяльність. Саме інноваційно-інвестиційні процеси виступають рушійною силою, що впливає на стратегічний економічний розвиток і особливо проявляється в аграрному секторі виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначення понять інновація та інвестиційна діяльність вперше законодавчо було сформульовано в Законі України „Про інвестиційну діяльність”, від 18 вересня 1991 року. Початок теоретичних досліджень проблем інноваційного розвитку пов’язаний із працями відомих учених кінця ХІХ – початку ХХ століть: М. Туган – Барановського, Й. Шумпетера. Сучасні українські економісти Ю. Бажал, І. Одотюк, М. Данько, у своїх дослідженнях відзначають, що основоположником інноваційної теорії економічного розвитку був український вчений М. Туган – Барановський [1]. Підтвердженням цього є праці таких видатних економістів сучасності, як Дж. М. Кейнс та У. Ростоу.

Постановка завдання. Метою дослідження є уточнення визначення основних наукових підходів щодо трактування інноваційно-інвестиційної діяльності, з’ясування особливостей понятійно-категоріального апарату та практичного втілення інноваційно-інвестиційних моделей розвитку в прискорення аграрного виробництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційна діяльність визначається як така, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок, зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг. Наукова робота щодо з’ясування змісту і форм інновацій здійснюється, як на фундаментальному,

так і на прикладному рівні досліджень з метою отримання теоретичного результату – певних знань у формі підсумкових звітів, наукових доповідей тощо. Науково-технічна робота має за мету прикладний результат – нове конструктивне чи технологічне рішення, експериментальне випробування, що впроваджується в суспільно-економічну практику, аграрне виробництво.

Початок наукових розробок проблем інноваційного розвитку знаходимо в працях М. Тугана-Барановського. Український економіст кінця XIX століття вивчав різні підходи до пояснення циклічного характеру економічного розвитку і зробив висновок про те, що не споживання керує виробництвом, а навпаки – виробництво керує споживанням через нагромадження позикового капіталу та його інвестування у нові технології і виробництво. Позикові капітали поглинають наукові відкриття і технічні удосконалення та підштовхують виробництво, тобто величина попиту на капітал залежить від стану технічного прогресу [3].

М. Кондратьєв в 20-30 роки XX століття одним із перших запропонував історичну періодизацію економічного життя за довгими хвилями (циклами) тривалістю приблизно п'ятдесят років. Результати його досліджень ряду показників на емпіричних матеріалах показали чітко виражену закономірність, що дало змогу виділити певні етапи в динаміці розвитку світової економіки. Теорія М. Тугана-Барановського про вплив внутрішніх чинників, що визначені технічними змінами в основному капіталі, на економічний розвиток та ідеї довгих економічних хвиль М. Кондратьєва були розвинені Й. Шумпетером, який запровадив у науковий обіг категорію „інновація” та створив цілісну інноваційну теорію. Й. Шумпетер розглядає економічний розвиток як послідовність зростаючих пульсацій, що зумовлені розповсюдженням відповідних моделей нововведень. Вчений відзначав, що цей процес є саморегульованим та має характер форми хвилі.

Таким чином, сам термін „інновація” був у перше запроваджений Й. Шумпетером, що в буквальному розумінні означає втілення наукового відкриття, технічного винаходу у вигляді нових технологій виробництва. В подальшому вченні – економісти традиційно вносять свої корективи щодо визначення інновацій, пропонують критерії та ознаки класифікації інновацій, розглядають структуру інноваційного процесу, інноваційного потенціалу, досліджують ціноутворюючі фактори.

Найважливішими характеристиками інновацій є їхня новизна (науково-технологічний аспект) та комерційний успіх (економічний аспект). Комерційний аспект визначає інновацію як економічну необхідність, усвідомлену через потреби ринку. Науково-технологічний аспект стає економічним фактором за умов, коли новація втілюється в економічний продукт, що має попит на ринку. Тобто кожне нововведення повинно мати орієнтацію на кінцевий результат прикладного характеру.

Спираючись на зміст розглянутих термінів, можна дати цілісне визначення інновації як комплексного процесу впровадження і використання результатів науково-дослідних та дослідно-конструкторсько-технологічних робіт, спрямованих на задоволення конкретних суспільних потреб із метою

отримання відповідного ефекту (економічного, соціального, екологічного, науково-технічного чи інтегрального), що потребує значної концентрації інвестиційних та управлінських ресурсів для свого здійснення. Інновація є економічним нововведенням та результатом практичного (науково-технічного, комерційного) освоєння новації, коли новизна споживчих властивостей вже переважає над новизною технічною.

Інновації (впровадженні новації, оформлені результати фундаментальних, прикладних досліджень) – новостворені або вдосконалені технології, продукція чи послуги; організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва, а також соціальну сферу. Подібне розмежування понять значно збагачує визначення сутності категорії „інновація” та дає змогу згодом проводити класифікацію і статистичні дослідження ринку інновацій.

Отже, інновація являє собою важливу економічну категорію процесу розширеного відтворення. Інновації за рахунок реалізації новітніх досягнень науково-технічного прогресу підвищують ефективність суспільного виробництва, створюють основу сталого економічного росту, відіграють ключову роль у реалізації структурних зрушень в економіці, є важливим фактором розв’язання соціальних проблем, а в кінцевому підсумку, піднесення добробуту населення.

У Законі України „Про інноваційну діяльність”, від 4 липня 2002 року зазначається, що „інноваційна діяльність – це діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів та послуг” [5]. Інноваційна діяльність спрямована на досягнення певних цілей, якими є формування платоспроможного попиту та задоволення зростаючих економічних інтересів клієнтів, розширення власної частки на ринку, збільшення прибутку, скорочення терміну окупності інвестицій, вихід на нові ринки, підвищення престижу та конкурентоспроможності підприємства, створення нових робочих місць, зростання обсягів збуту. Характерними цілями при впровадженні процесу інновації виступає підвищення ефективності виробничого процесу (зростання продуктивності, економія трудових витрат, сировини та енергії), що, в свою чергу, сприяє не тільки зростанню прибутку, а й зменшує забруднення навколишнього середовища.

Досягнення намічених цілей може стримуватись через існування певних обмежень – відсутність інвестицій, грошових коштів, часу, особливостей складових етапів інноваційного процесу, ємність ринку тощо. Своєчасне виявлення цих обмежень дає змогу врахувати їх при визначенні стратегії та заходів по їхньому подоланні. Здійснення інноваційної діяльності перебуває під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників, спільна дія яких і формує сучасний стан інноваційної діяльності. До чинників внутрішнього середовища належать ресурсні (фінансові, матеріальні, трудові, інформаційні) можливості, технологічна озброєність, стан менеджменту, організація та кваліфікація персоналу. Чинники зовнішнього впливу на інноваційну діяльність характе-

ризують стан економіки, фінансової і кредитної сфер, науково-технічного потенціалу. Особливий вплив на розвиток інновацій має інвестиційна діяльність, що охоплює, як зовнішні, так і внутрішні обставини виробництва.

Стабільний розвиток галузей економіки, особливо агропромислового комплексу потребує інвестиційної активності, наданні підприємством необхідних фінансових і матеріальних ресурсів. Нарощування обсягів виробництва сільськогосподарської продукції вимагає відповідного розвитку матеріально – технічної бази галузі. Збільшення розмірів виробничих фондів здійснюється за рахунок додаткових вкладань грошових і матеріальних засобів, спрямованих на розширення виробничого потенціалу сільського господарства.

Інвестиції представляють собою довгострокові вкладення з метою надбання основних фондів і оборотних засобів у процесі господарської діяльності. Інвестиції – це не тільки вкладення в розширення та зміцнення основних фондів, але і витрати скеровані на поповнення та формування оборотних засобів підприємства. Довгострокові вкладення капіталу в об'єкти господарської діяльності виправдані тільки тоді, коли вони сприяють отриманню прибутку та досягненню соціального ефекту.

Формування інвестицій в сільське господарство здійснюється на економічному підґрунті з урахуванням швидкості повернення вкладених засобів. Це можливо лише за умови збільшення виробництва високоякісної продукції та зниження її собівартості. Інвестиції безпосередньо пов'язані з отриманням додаткового чистого прибутку та зі скороченням терміну окупності вкладень. Чим менший термін окупності, тим більше стимулів до інвестиційної діяльності. При тривалому поверненні засобів внаслідок інвестиційних процесів відбувається знецінення ресурсів, що затратувались. Крім того, отриманий чистий прибуток від виробництва аграрної продукції може бути вкладений в нове її виробництво.

Висновки. Важливою передумовою створення науково обґрунтованого ринку в Україні є перехід аграрного сектору економіки на інноваційно-інвестиційну модель розвитку, що визначається наявністю творчого наукового потенціалу, кваліфікованих кадрів, сучасних знань та розробок. З цією метою була прийнята спроба проаналізувати деякі наукові аспекти інноваційно-інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки. Уточнювались понятійно-категоріальні особливості інноваційної діяльності, інвестицій, їх форм.

В аграрному секторі економіки науково адекватні ринкові відносини ще не налагоджені в повній мірі. Хаотичність, що характеризує стан наукоємних технологій аграрного сектору, істотно гальмує розвиток ринку інновацій і, як результат маємо скорочення прибутків сільськогосподарського виробництва. Отже, в аграрній сфері потрібен регульований наукоємний ринок, що забезпечував би створення конкурентоспроможних технологій та вивірену інвестиційну політику держави спрямовану на оздоровлення ринку сільськогосподарської продукції.

Література:

1. Бажал Ю.М., Одотюк І.В. Данько М.С., Лапко О.О., Александрова В.П. Інноваційний розвиток економіки та напрями його прискорення: Наукова доповідь. – К.: 2002. – 80 с.
2. Володін С.А. Інноваційний розвиток аграрної науки / С. Володін. – К.: 2006. – 400 с.
3. Туган-Барановский М. И. Переодические промышленные кризисы: история английских кризисов. Общая теория кризисов. – Смоленск, 1923. – 384 с.
4. Шумпетер Й. Теория экономического развития. – М.: Прогресс, 1992. – 455 с.
5. Про інноваційну діяльність від 04. 07. 2002, № 40. – Закон України – ВРУ № 36 від 06. 09. 2002. Ст. 266. – С. 282 – 292.

УДК 631.14: 330.1

РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ САДІВНИЦТВА

*Чорнодон В.І., к.е.н., доцент,
Вінницький інститут економіки*

Тернопільського національного економічного університету

Метою дослідження є обґрунтування стратегії інноваційного розвитку садівництва України та визначення напрямів її реалізації, формування стратегічних цілей розвитку галузі на довгострокову перспективу.

The study is to study the strategy of innovative development of gardening Ukraine and identify areas of implementation, the formation of strategic development area for the long term.

Постановка проблеми. Інноваційний розвиток аграрного сектора економіки визначається не лише державними потребами в забезпеченні продовольчої безпеки, а й сучасними тенденціями до виробництва конкурентоспроможної продукції, що відповідає міжнародним стандартам якості. При цьому важливе соціально-економічне значення садівництва зумовлене винятковою продовольчою та лікувальною цінністю продукції (плодів та ягід).

Україна має значні переваги перед сусідніми державами за природно-економічним потенціалом для високоефективного ведення товарного садівництва. Втім нагального вирішення потребує формування інноваційного потенціалу, передусім на стадії створення та продуктивного використання плодово-ягідних насаджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку та ефективного функціонування галузі садівництва присвячені роботи О. М. Шестопаль, О. Ю. Єрмаков, В.В. Юрчишин, І.І. Червен, В.А. Рульєв, І.І.Лукінов та ін. Однак з огляду на особливості і тенденції сучасних змін у розвитку промислового садівництва України, пов'язаних з трансформаційними процесами